

EUROOPA PARLAMENT

2004

2009

Istungidokument

25.3.2009

B6-0165/2009

RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

nõukogu ja komisjoni avalduste alusel

vastavalt kodukorra artikli 103 lõikele 2

Esitaja(d): Tunne Kelam, Gunnar Hökmark, Jana Hybášková, Bernd Posselt, Charles Tannock, Alejo Vidal-Quadras, Mario Mauro, Struan Stevenson, Bogusław Sonik ja József Szájer

fraktsiooni PPE-DE nimel

Euroopa südametunnistus ja totalitarism

Euroopa Parlamendi resolutsioon Euroopa südametunnistuse ja totalitarismi kohta

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse üldisi inimõiguste põhimõtteid ja Euroopa Liidu kui ühistel väärtustel põhineva ühenduse aluspõhimõtteid;
  - võttes arvesse 10. detsembril 1948. aastal vastu võetud ÜRO inimõiguste ülddeklaratsiooni;
  - võttes arvesse Euroopa Liidu Nõukogu poolt 26. veebruaril 2008. aastal vastu võetud raamotsust teatud rassismi ja ksenofoobia vormide ja ilmingute vastu võitlemise kohta kriminaalõiguse vahenditega;
  - võttes arvesse oma 12. mai 2005. aasta resolutsiooni Teise maailmasõja Euroopas lõppemise kuuekümnenda aastapäeva kohta;
  - võttes arvesse Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee 26. jaanuari 2006. aasta resolutsiooni 1481 totalitaarsete kommunistlike režiimide kuritegude rahvusvahelise hukkamõistu vajalikkuse kohta;
  - võttes arvesse 8. aprillil 2008. aastal Brüsselis Euroopa Komisjoni korraldatud kuulamist totalitaarsete režiimide toimepandud kuritegude kohta;
  - võttes arvesse mitmete liikmesriikide parlamentide poolt vastu võetud resolutsioone ja deklaratsioone totalitaarsete kommunistlike režiimide kuritegude kohta;
  - võttes arvesse Praha deklaratsiooni Euroopa südametunnistuse ja kommunismi kohta, mis võeti vastu 3. juunil 2008;
  - võttes arvesse oma deklaratsiooni 23. augusti kuulutamise kohta üleeuroopaliseks stalinismi ja natsismi ohvrite mälestamise päevaks, mis võeti vastu 23. septembril 2008;
  - võttes arvesse eelseisvat Praha konverentsi holokaustiohvrite varade kohta ja USA kongressi algatusi selles valdkonnas;
  - võttes arvesse kodukorra artikli 103 lõiget 2,
- A. arvestades, et Euroopa 20. sajandi ajalugu iseloomustavad inimeste poolt teiste inimeste kallal toimepandud erakordselt ulatuslikud massimõrvad, mille tegi peamiselt võimalikuks see, et totalitaarsed kommunistlikud ja natsirežiimid haarasid enda kätte absoluutse võimu;
- B. arvestades, et natsistlike, fašistlike ja nõukogude kommunistlike diktatuuride praktiseeritud totalitaarse valitsemiskorra äärmuslikud vormid viisid ajaloos seninägematu ulatusega ettekatsetud massikuritegude toimepanemiseni miljonite inimeste ja nende

võõrandamatute põhiõiguste vastu;

- C. arvestades, et Euroopa integratsioon oli otsene vastus sõdadele ja vägivallale, mille totalitaarsed režiimid olid selles maailmajaos põhjustanud;
- D. arvestades, et rahvusvaheline moraalne ja poliitiline hinnang nendele kuritegudele on asümmeetriline, kuna totalitaarse kommunismi kuritegudele pole seni antud autoriteetset, üldiselt heakskiidetud Euroopa hinnangut;
- E. arvestades, et on ilmne vajadus anda avalik ja moraalne hinnang totalitaarsete kommunistlike režiimide tegevusele, mis võttis inimeste süstemaatilise ja halastamatu militaarse, majandusliku ja poliitilise represseerimise kuju meelevaldsete hukkamiste, massiliste vahistamiste, küüditamiste, sõnavabaduse, eraomandi ja kodanikuühiskonna allasurumise ning kultuurilise ja moraalse identiteedi hävitamise näol, ning mis jättis valdava enamiku Kesk- ja Ida-Euroopa rahvaid ilma põhilistest inimõigustest ja inimväärikusest;
- F. arvestades, et totalitaarsetele kuritegudele moraalne ja poliitiline hinnangu andmine ei kahjusta mingil määral seda, et kõige tähtsam on individuaalne lähenemine nendele kuritegudele, mida saab hinnata üksnes õigusriigi põhimõtete alusel, mis ei tunnista kollektiivset kriminaalvastutust;
- G. arvestades, et Euroopat ei ole kunagi võimalik ühendada ilma, et ta taasühendaks oma ajaloo, tunnistaks kommunismi ja natsismi ühise pärandina ja viiks läbi ausa ja põhjaliku arutelu läinud sajandi kõigi totalitaarsete kuritegude üle;
- H. arvestades, et viis aastat pärast 2004. aasta laienemist on eurooplaste teadmised totalitaarsetest režiimidest, millega terroriseeriti nende kaaskodanikke Kesk- ja Ida-Euroopas üle 40 aasta ja eraldati nad demokraatlikust Euroopast raudse eesriide ja Berliini müüri, siiani häirivalt pealiskaudsed ja ebapiisavad;
- I. arvestades, et see olukord on samuti põhjustanud erinevate totalitaarsete režiimide ohvrite vahel tegeliku ebavõrdsuse, jättes miljonid kommunistliku totalitarismi ohvrid ilma õiguse mõistmisest, nende kannatuste rahvusvahelisest tunnustamisest ja üleeuroopalisest solidaarsusest;
- J. arvestades, et jätkuv ebaselgus selles, kuidas me käsitleme totalitaarsete kommunistlike režiimide poolt miljonite kodanike vastu toimepandud kuritegusid, on osutunud takistuseks Euroopa solidaarsuse ja võrdsuse tugevdamisel ning aitab kaasa ELi vaimsele jagunemisele „Lääneks” ja „Idaks“;
- K. arvestades, et 2009. aastal tähistab taasühinenud Euroopa Kesk- ja Ida-Euroopa kommunistlike diktatuuride kokkuvarisemise ja Berliini müüri langemise 20. aastapäeva, mis peaks pakkuma võimaluse tõsta teadlikkust minevikust ja tunnustada demokraatlike kodanikealgatuste rolli ning andma ajendi ühtekuuluvustunde tugevdamiseks;
- L. arvestades, et volinik Jacques Barrot väljendas 21. aprilli 2008. aasta täiskogu arutelul oma veendumust, et kõigil eurooplastel on kohustus teha koos kindlaks ühine tõde, jätmata välja või vähendamata erinevate totalitaarsete režiimide poolt toimepandud

kuritegusid,

1. järeldab, et mis tahes totalitaarse režiimi igal ohvril on samasugune inimväärikus ja ta väärrib õiglust, mäletamist, üleeuroopalist tunnustust ja tagatist, et kõnealused sündmused enam kunagi ei kordu;
2. nõuab üleeuroopalise kokkuleppe saavutamist selles, et nii 20. sajandi natsistlikku kui ka kommunistlikku totalitaarset režiimi tuleb hinnata ning nende üle õigust mõista nende enda kohutavate tegude põhjal;
3. märgib, et kõik need režiimid pidasid riigipoolset vägivalda vastuvõetavaks, eelistatud ja tõhusaks meetodiks säilitada täielik kontroll oma alamate üle ning et need režiimid kasutasid sageli äärmuslikke terrorivorme ning lämmatasid kõik kodaniku- ja inimvabadused, alustasid agressiivseid sõdasid oma ideoloogia lahutamatu osana, hävitasid, purustasid ja sandistasid terveid rahvuseid ja etnilisi rühmi rassilistel, sotsiaalsetel ja poliitilistel põhjustel, ning seetõttu tuleks neid pidada 20. sajandit hukutanud peamisteks moraalseteks, poliitilisteks ja sotsiaalseteks katastroofideks;
4. tunnustab kommunistlikku totalitarismi Euroopa ühise ajaloo lahutamatu ja kohutava osana ning nõuab üleeuroopalise vastutuse võtmist kommunismi toimepandud kuritegude eest;
5. on seisukohal, et paljusid totalitaarse kommunismi nimel toimepandud kuritegusid tuleks hinnata inimsusevastasteks kuritegudeks ning need peaksid saama tulevastele põlvetele samamoodi hoiatuseks, nagu natsistlikke kuritegusid on hinnatud ja mäletatakse;
6. mõistab kindlalt ja selgelt hukka need inimsusevastased kuriteod ja rasked inimõiguste rikkumised, mille totalitaarsed kommunistlikud režiimid toime panid; avaldab nimetatud kuritegude ohvritele ja nende pereliikmetele kaastunnet, mõistab ja tunnustab nende kannatusi;
7. väljendab muret seoses sellega, et totalitaarsete kommunistlike režiimide kokkuvarisemisele Euroopas pole mitte alati järgnenud nende režiimide poolt toime pandud kuritegude rahvusvahelist uurimist, ning nõuab tungivalt, et kõik postkommunistlikud riigid annaksid oma lähiminevikule moraalse ja poliitilise hinnangu ning eraldaksid akadeemilisteks teadusuuringuteks ja faktide tuvastamiseks vajalikke vahendeid;
8. peab kõnealustele kuritegudele autoriteetse moraalse ja poliitilise hinnangu andmise puudumist miljonite kodanike potentsiaalseks frustratsiooniks, küünilisuse ja sotsiaalse võõrandumise allikaks, mida tuleb pidada vastupidavate kodanikuühiskondade kujunemise peamiseks takistuseks postkommunistlikes riikides ja Euroopa integratsiooniprotsessi aeglustavaks teguriks;
9. nõuab üleeuroopalist avalikku ja akadeemilist arutelu totalitaarsete režiimide olemuse, ajaloo ja pärandi üle rahvusvahelise õigusliku raamistiku alusel, millega tagatakse

piiramatu juurdepääs arhiividele ja toimikutele, mis sisaldavad teavet totalitaarse kommunismi kuritegude kohta;

10. nõuab Euroopa Mälu ja Südametunnistuse platvormi asutamist, mis toetaks totalitarismi ajaloo käsitlemisele spetsialiseerunud riiklike uurimisinstituutide vahelisi võrgustikke ja koostööd ning kõikide totalitaarsete režiimide ohvrite üleeuroopalise dokumendikeskuse/memoriaali loomist;
11. on seisukohal, et Euroopa ajalooõpikud tuleks läbi vaadata ja ajakohastada, et õpetada kõigile koolilastele totalitaarsete diktatuuride katastroofilisi tagajärgi;
12. nõuab kehtivate asjaomaste finantsinstrumentide tugevdamist, et toetada eespool esitatud ettepanekuid;
13. kutsub kõiki ELi riikide valitsusi tähistama 23. augustil, päeval, mil 1939. aastal kirjutati alla Molotov-Ribbentropi pakt, natsismi ja stalinismi ohvrite mälestamise päeva;
14. on veendunud, et kommunistlike totalitaarsete režiimide toimepandud kuritegude avalikustamise ja nendele hinnangu andmise lõppeesmärk on leppimine, mida on võimalik saavutada vastutust võttes, andestust paludes ja moraalselt uuenemist edendades;
15. soovib koos nõukogu ja komisjoniga leida viise, kuidas anda meie ühisele 20. sajandi totalitarismi pärandile aus ja avatud hinnang, et süvendada kõigi Euroopa kodanike integratsiooni ja hoida ära totalitarismi õuduste kordumine nüüd ja tulevikus;
16. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile ning liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele.